

Skjøtselsplan for Godbekken friluftslivsområde

Oslo, februar 2015

Innholdsfortegnelse

BAKGRUNN FOR SKJØTSEL	2
GENERELLE RETNINGSLINJER FOR SKJØTSEL	3
MYNDIGHET OG ROLLER	6
INNLEDNING	6
DELOMRÅDER	6
DELOMRÅDE 1- GODBEKKEN SØR	9
DELOMRÅDE 2 – MYRA	11
DELOMRÅDE 3 – FURUSKOGEN	16
DELOMRÅDE 4 – FURUSKOG VEST FOR NEDRE BLANKSJØ	18
DELOMRÅDE 5 – TETT BLANDINGSSKOG.	20
SAMLET TABELL.....	22

Skjøtselsplan for Godbekken friluftslivsområde

Bakgrunn for skjøtsel

§ 11. Særskilt vern av friluftslivsområder

Kongen kan verne som friluftslivsområde områder som på grunn av naturopplevelsesverdier har særskilte kvaliteter for friluftslivet. Det kan fastsettes nærmere bestemmelser om området, herunder bestemmelser om skjøtsel og bruk.

Ifølge markaloven §11 kan det fastsettes nærmere bestemmelser i friluftslivsområdet, deriblant skjøtsel. Ifølge forarbeidene til markaloven blir skjøtsel forklart slik: «Som skjøtselstiltak som kan fastsettes av Kongen i forskrift, regnes alle tiltak som anses nødvendig for å fremme, opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder merking av området.» (Ot. Prp. Nr. 23 (2008-2009))

Denne muligheten for skjøtsel er videreført i verneforskriften § 9 der «Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den verdi for naturopplevelse og friluftsliv som er formålet med vernet. Slik skjøtsel skal foregå i henhold til forvaltningsplan godkjent etter § 10».

Forarbeidene til verneforskriftene presiserer at det i hovedsak ikke er nødvendig med skjøtsel i de eldre skogområdene i friluftslivsområdet. Skogens naturlige dynamikk bør få utfolde seg fritt. Men forarbeidene påpeker også at det kan være aktuelt å utføre noe skjøtselstiltak for å forhindre gjengroing og for å restaurere og skjøtte myrer og kulturlandskap. Definisjonen av skjøtsel som beskrevet her omfatter også aktiviteter som nærmest kan karakteriseres som restaureringstiltak. Altså større tiltak for å vesentlig endre dagens tilstand. Det er flytende overgang mellom vanlig skjøtsel og restaureringstiltak, alt etter hvor langt fra den ønskede tilstanden et område er i før skjøtselen blir utført. Vanlig skjøtsel er regelmessige tiltak for å vedlikeholde en bestemt tilstand eller for å styre en bestemt utvikling. Restaurering er større tiltak som man utfører en eller noen få ganger for å oppnå en ny tilstand. Etter et restaureringstiltak må området enten gjennomgå vanlig skjøtsel eller området får utvikle seg fritt. Ved restaureringstiltak er ikke nødvendigvis målet å gjenskape området akkurat slik det var, noe som er svært vanskelig. Målet er derimot å skape en tilstand tilnærmet den man kunne forvente seg at fantes i området tidligere.

I denne skjøtselsplanen vil hele spekteret av skjøtsel være representert. Enkle tiltak som må gjøres regelmessig for å vedlikeholde eller utvikle en tilstand vil bli karakterisert som vanlig skjøtsel blir heretter referert til som «**skjøtsel**». Eksempler på skjøtsel er å regelmessig fjerne treoppslag, eller å utføre årlig slått. Noe mer omfattende tiltak for å endre eller restaurere dagens tilstand, blir i denne skjøtselsplanen referert til som «**restaurering**». Skillet mellom skjøtsel og restaurering er for å presisere hensikten og omfanget av et tiltak.

Planperioden er for juni 2015 til og med ut 2025. Etter 2025 bør en ta en evaluering og en oppdatering av vedlikeholdsfrekvensene og restaureringsprosjektene.

Generelle retningslinjer for skjøtsel

Der det er gammelskog skal den i størst mulig grad få stå i fred. Kun noe skogskjøtsel for enkel tilrettelegging for friluftsliv bør skje i slike områder. For eksempel enkel tilrettelegging for utsiktspunkter, rasteplasser, fiskeplasser, badeplasser og vanlig skjøtsel av stier og løyper. Større skjøtelsprosjekter eller restaureringsprosjekter, eller områder som er spesielt mye brukt og viktig for friluftslivet, er tatt med i denne skjøtelsplanen. Generelt skal ikke skogskjøtselen føre til at området føles som en parkskog. Skjøtselen skal underbygge den variasjonen og skogstrukturen som er naturlig i området. Ved skogskjøtsel og restaurering bør man ikke ta alle de aktuelle delområdene samtidig, men ta det litt og litt slik at det ikke blir for store omveltninger for de som bruker området. Følg prioriteringsplanen og tidsplanen. Det er lurt å sette opp informasjon på informasjonstavlene før tiltaket blir gjennomført, slik at folk er forberedt og forstår hva som skjer.

Ord- og begrepforklaring:

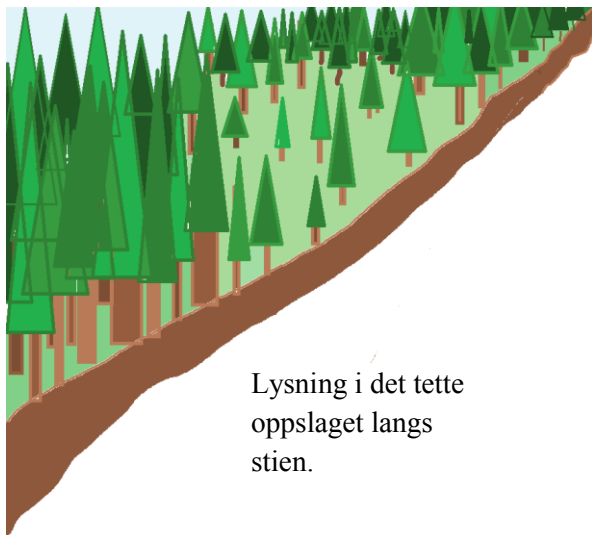
Åpen skog- Skog der lyset kommer lett ned til skogbunnen. I åpen skog er det lett å se mange 10-talls meter inn i skogen. Åpen skog er som oftest å finne på lav bonitet der skogen enten er gammel eller har blitt tynnet.

Tett skog- Skog der lite lys kommer ned til skogbunnen og der det er vanskelig å se innover i skogen. Tett skog finner man enten som gammel skog på høy bonitet eller som skogplantefelt.

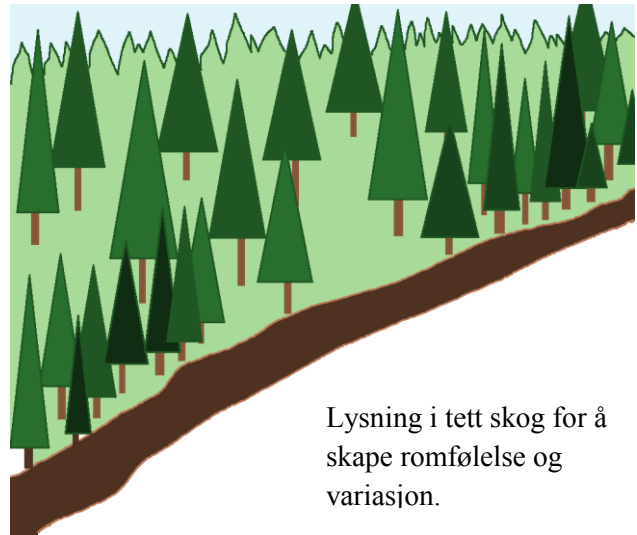
Småtrær/smågran - små trær opp til ca. 1,5 m høyde.

Trær med karakter – Enkelttrær, ofte gamle grove trær eller trær med avvikende kroneform, krokete greiner, skjortegran, sammenvokste trær mm.

Sikt og skogskjøtsel- I skogen operer vi med flere måter å skjytte skogen på for å få sikt. Her er det snakk om flere typer sikt:

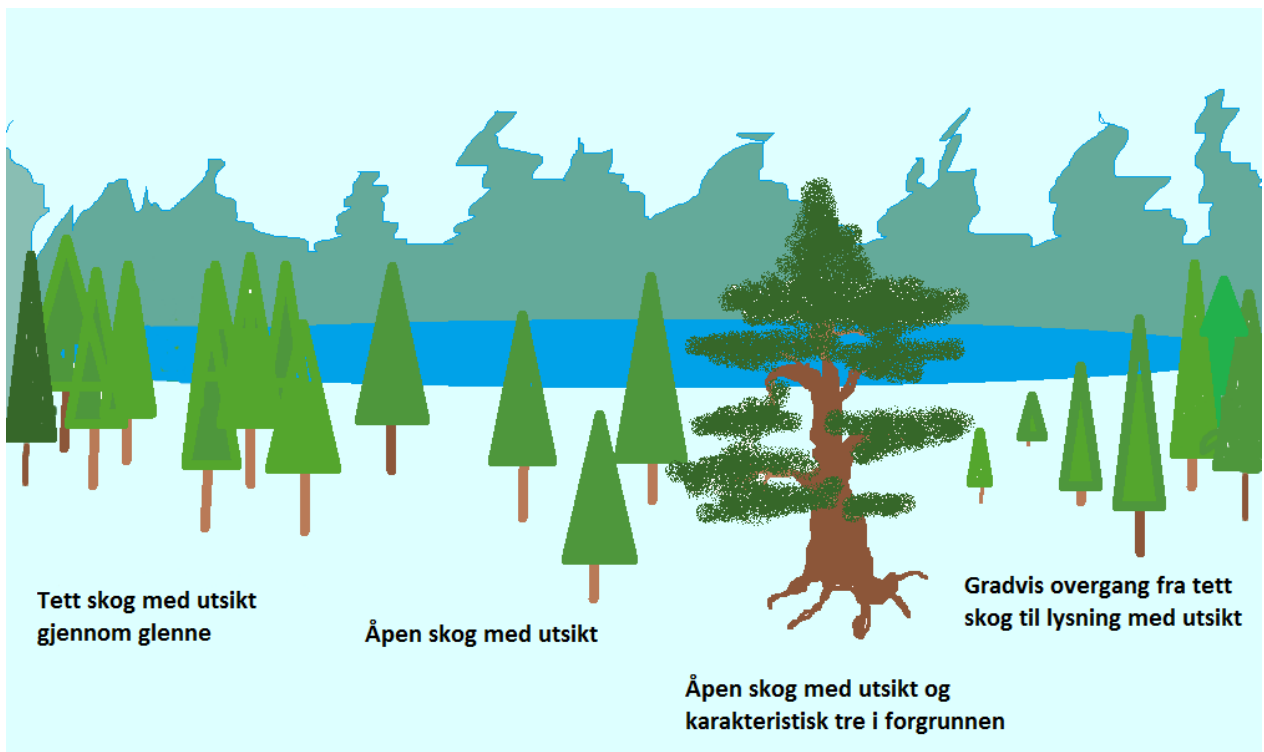

Lysning i det tette oppslaget langs stien.

Lysning i tett skog for å skape romfølelse og variasjon.

1. Sikt inn i skogen for å få en følelse skogens karakter. Det er viktig å åpne opp i det tette treoppslag langs stier for å få bedre sikt inn i den mer åpne skogen bakenfor.
2. Sikt inn i skogen i ellers tett skog for å skape romfølelse. Lysninger i skogen er viktig for å skape romfølelse. Det bør være en gradvis overgang fra lysningen til skogen rundt.
3. Siktlinjer der sikten er rettet mot et spesielt element som for eksempel fin utsikt, en bergvegg, et vann, en bekk, en stor stein ol.

Fire måter å skape sikt i skogen.

Alle typer sikt er med på å skape romfølelse, hjelper til med orientering, understreke særegenhetene i området og øker variasjonen. Skjøtsel for å skape sikt må gjøres på en måte som faller naturlig inn i skogbildet og terrenget.

Tynning- Fjerne større trær slik at skogen blir jevnt mer åpen. Ved tynning kan man enten la hogstavallet ligge, eller man kan ta det ut. Man bør la enkelte større stammer få ligge igjen på skogbunnen for å gi området et villere preg. Ved tynningen er det også fint å la trær med særtrekk få stå (for eksempel trær som er krokete, skjortegraner, ol.). For at skogen skal forbli åpen over tid, er det viktig å ikke skape et for godt grunnlag for ny foryngelse, for eksempel ved å i stor grad forstyrre mosedekket på skogbunnen.

Tynning kan kombineres med mer kreativ skjøtsel av området for at skogen skal virke mer naturlig og variert. For eksempel er det naturlig å kombinere tynning av et større ensartet skogsområde, for eksempel et tett gammelt hogstfelt, med å skape lysninger og sette igjen tette skogholt.

Tett skogholt – Område på ca. 1-2 daa med tett skog. Man kan lage tette skogholt på flere måter, alt etter de lokale forholdene:

1. Man kan la være å tynne i allerede tett skog.
2. På gode boniteter kan man rydde lysninger i skogen slik at foryngelsen som kommer opp i lysningen, ofte løvkratt, danner tette kratt.
3. I skog der trær har vanskelig med å forynge seg, særlig på lave boniteter der bakken er dekket av et tykt moselag, kan man fjerne noe av mosen slik at småplantene får tilgang til mineraljorda og dermed får en bedre overlevelse.

Skjematisk tegning: En sti gjennom en åpen skog (i forgrunnen) og en sti som går gjennom et lite, tett skogholt (i bakgrunnen).

Rydding- Fjerne småtrær, gjøres ofte med ryddesag.

Generelle retningslinjer for skjøtsel og restaurering av skog:

- Under motorisert ferdsel utenfor permanente skogsveger skal det legges stor vekt på å unngå terrengskader som virker skjemmende og som kan forårsake erosjon og avrenning.
- Skjøtt skogen helst på en tid av året når det er barfrost eller tørt i marken.

- Sjenerende og skjemmende terrengskader skal utbedres snarest mulig etter avsluttet drift
- Unngå å skade andre trær enn de som er tiltenkt under arbeidet.
- Ikke ødelegg sårbar vegetasjon og høystubber og andre større døde trær.
- Kapp trær og busker så langt ned ved bakken som praktisk mulig for at stubbene ikke skal synes så godt.
- Ved skjøtsel av små områder som rasteplasser, badeplasser, utsiktsplasser og fiskeplasser, bør man rydde de felte trærne og buskene ut av syne. Større trær bør få ligge nær der de er felt, eller de kan bli brukt til sittestokker eller klopper. Rydde hogstavfall bort fra vann og vassdrag.
- Ved tynning i områder som er mye brukt til friluftsliv, bør man, om mulig, fjerne mesteparten av hogstavfallet og tømmeret. Det gjelder særlig nær stier. Enkelte stokker etter større trær kan få bli liggende med kvist. Selv om hogstavfall råtner etter noen år, og gamle døde stokker kan være estetiske å se på, er store mengder nytt hogstavfall lite estetisk og minker fremkommeligheten.
- Ta helst unge grantrær. Spesielle løvtrær som eik, alm og lind, barlind og einer bør få stå. Store osper bør også få stå.
- Behold store, gamle, særegne eller estetisk vakre trær.
- Større skjøtselstiltak/restaureringstiltak bør ikke skje i yngletiden på våre og forsommeren.
- Behold gjerne noe kratt som skjul for dyr og fugler.
- Spesiell varsomhet skal utvises ved stier og ferdselsårer av kulturhistorisk interesse.

Myndighet og roller

Oslo kommune ved Bymiljøetaten- ansvarlig for en del av skjøtsel og vedlikehold, i tillegg til å drive tilsyn og oppsyn av områdene.

Fylkesmannen - Kan bevilge penger og er en viktig instans for fagkunnskap. Bør særlig være involvert i de større restaureringsprosjektene og skjøtsel av kulturlandskap.

Riksantikvaren og byantikvaren er også instanser med god fagkunnskap. Bør være involvert i restaurering og vedlikehold av kulturminner.

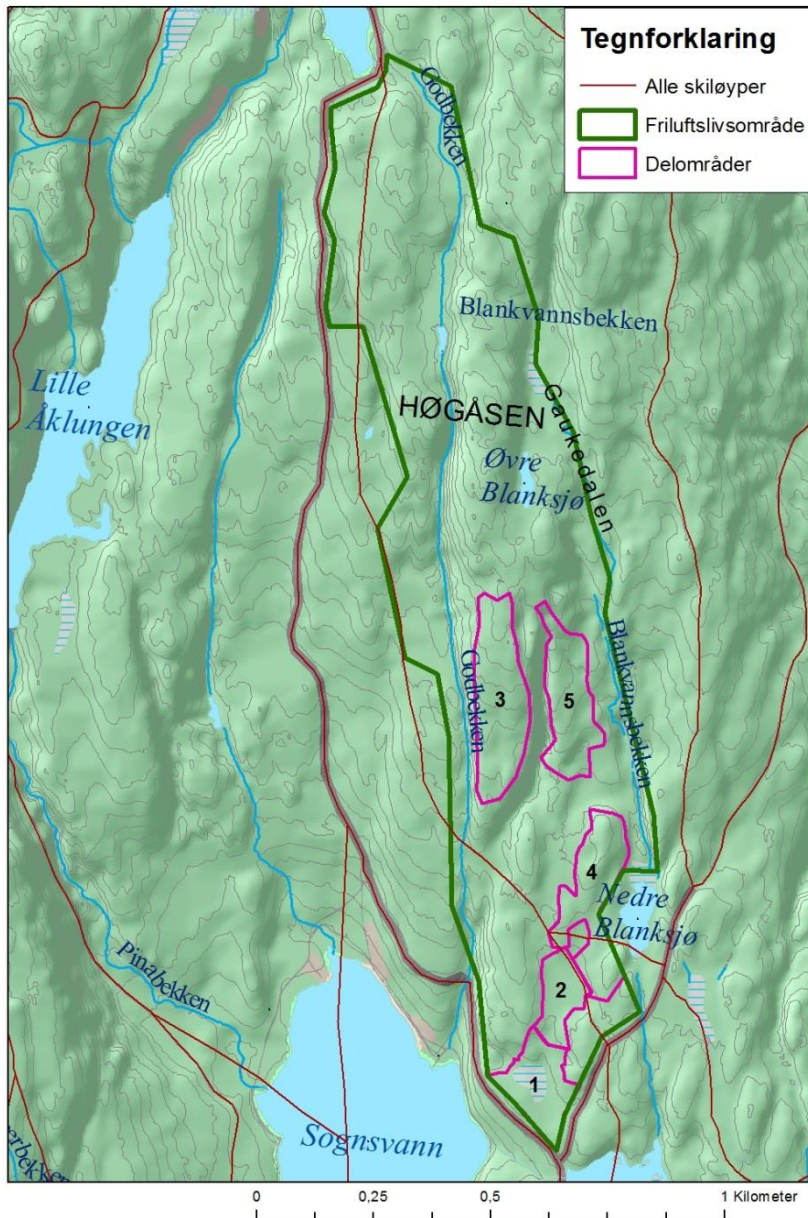
Innledning

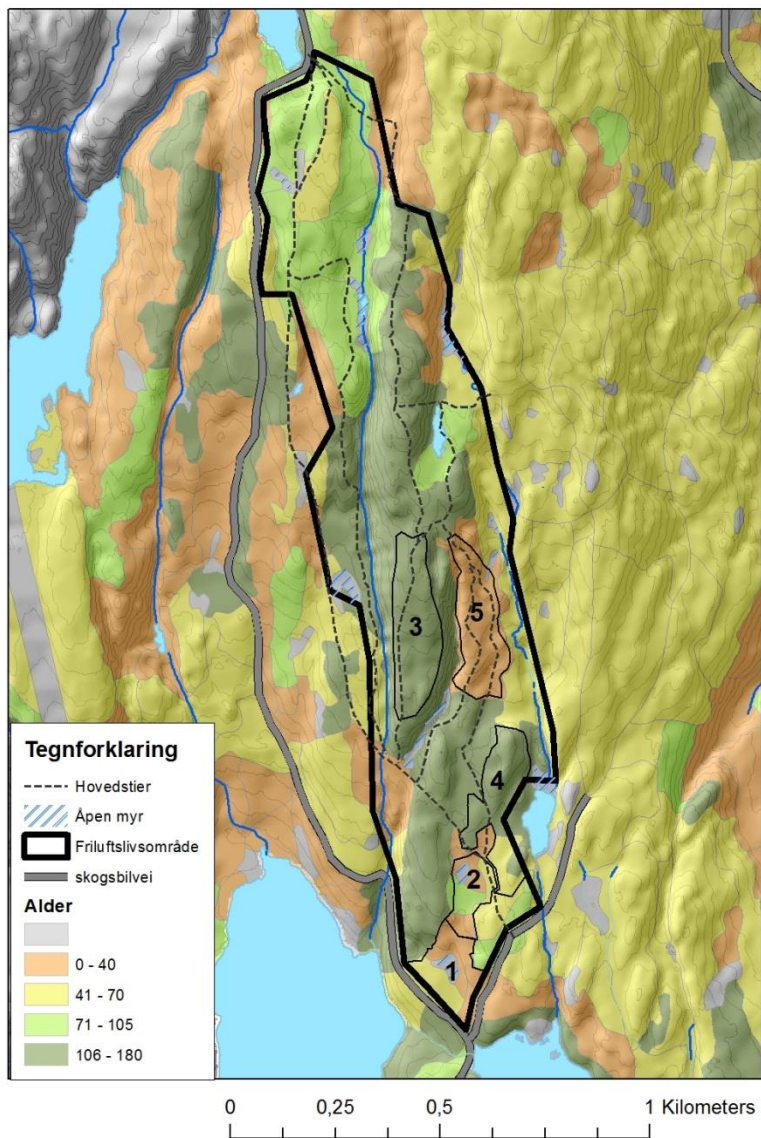
Det finnes få eller ingen helt urørte områder innenfor verneområdet. Skogen i de sentrale områdene av verneområdet er gammel, fra 100 til 190 år gammel. Skogbildet i den gamle skogen er et produkt av tidligere tiders selektive hogst. For eksempel er det flere bestander med åpen, eldre furuskog som nå er i ferd med å gro igjen med gran. Langs grensene av verneområdet er det flere tette, unge plantefelt. De yngste bestandene er ca. 20-30 år gamle. I den søndre delen av verneområdet finnes det mange små dagbrudd for produksjon av bygningsstein fra perioden 1800-til begynnelsen av 1900- tallet. Man kan finn restene etter lett opparbeide anleggsveier som ble anlagt for å transportere steinblokkene fra dagbruddene. I Sør er det et myr- og sumpområde som er blitt grøftet og tilplantet med gran.

Delområder

Verneområdet har 5 delområder som trenger spesiell skjøtsel eller restaurering. Foruten delområdene er det stier, rasteplasser og utsiktspunkter som bør skjøttes etter prinsippene i forvaltningsplanen.

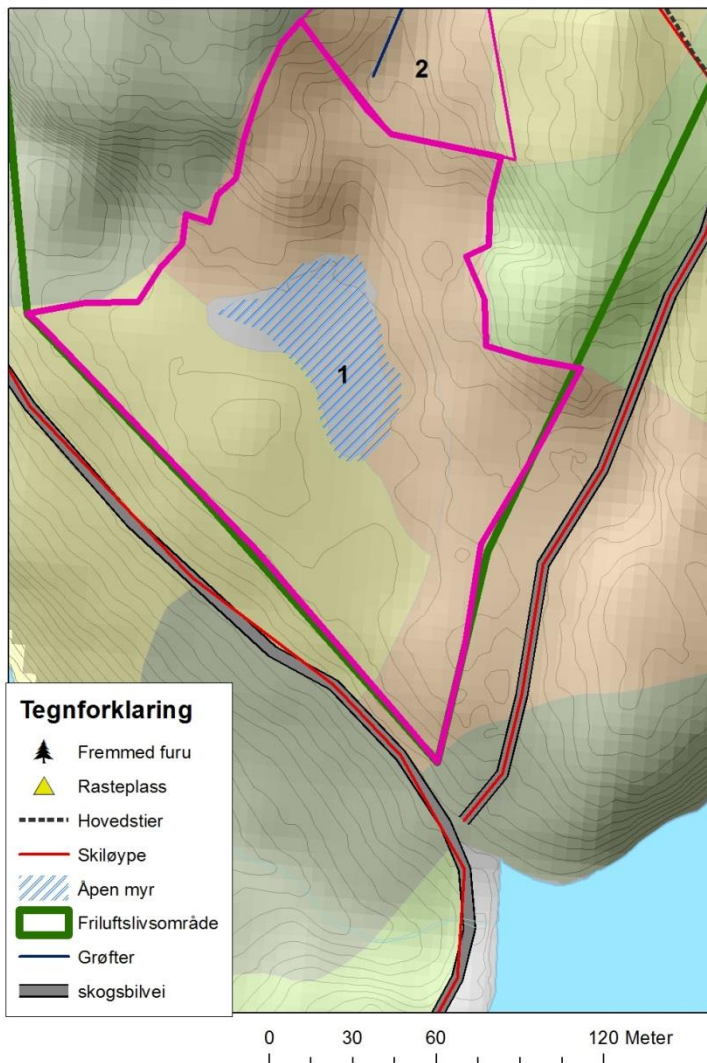
Delområdene er basert på enten relativt homogene områder som krever noenlunde samme skjøtselstiltak eller flere behov for skjøtsel innen omtrent samme geografiske område. Innenfor et delområde kan det være enkelte områder eller skjøtselstiltak som er mer viktig enn andre. Det kommer fram av teksten eller som kommentar til prioriteringen.

Godbekken friluftslivsområde (innenfor svart vernegrense) med avmerkede delområder for skjøtsel (innenfor de smale svarte grensene) . Den omtrentlige skogalderen er markert med forskjellige farger.

Delområde 1- Godbekken sør

Beskrivelse av delområdet

Delområdet består av en tett, ensjiktet granskog. I skogen ligger en liten myr. Trær har begynt å vokse på myra. I dag er skogen lite innbydende og fungerer som skjulested for bostedsløse. I norddelen av delområdet er det et lite fuktig søkk. I nord-øst ligger et lite tjern.

Tett, ensformig granskog.

Liten myr.

Bilde av lysningen nord i delområdet.

Mål for delområdet

Målet er å få en mer åpen og sjiktet skog som virker innbydende å gå inn i og lite attraktiv for bostedsløse.

Hvordan skal området skjøttes:

Restaurering: Foreta en tynning av grana slik at det blir dannet en mer åpen skog med små lysninger. Tømmeret bør fraktes ut av delområdet. Etter tynningen kan området få utvikle seg fritt, med mindre det blir veldig tett skog, da kan man foreta avstandsregulering eller tynning. Kantsonen mot myra skal bli beholdt, men man kan lage små glenner i kantsonen for å få noe sikt inn på myra fra skogen rundt. I nordenden av myra kan det være lysninger for sikt inn på myra fra skogen. Man kan fjerne de yngste trærne og eventuelt bjørk fra myra for at området skal holde seg åpent lengre. De høye, tynne furuene og granene på myra gir myra særpreg og bør få stå. I det fuktige søkket nord i delområdet kan det godt være en tett skog med en fin lysning i midten. Man kan åpne litt opp i randsonene til delområdet, utenfor grensa til verneområdet, slik at det virker mer innbydende for folk å ta turen inn i skogen fra skogsveiene.

Ansvar, oppfølging og overvåking

Oslo kommune

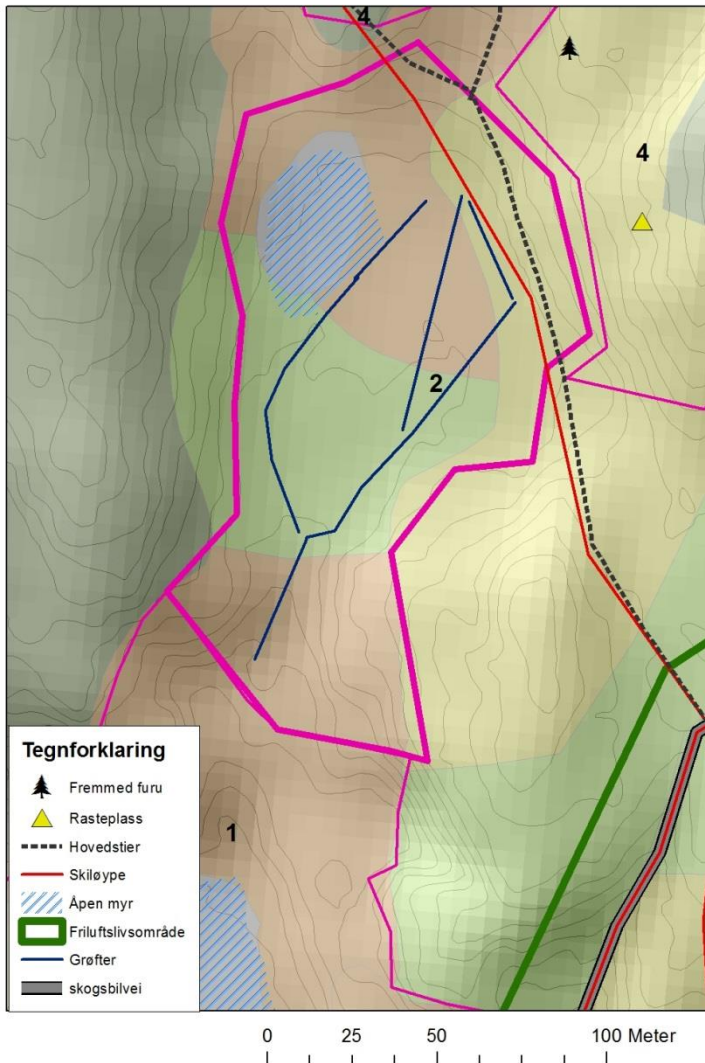
Prioritering av tiltak

Middels til høyt prioritert. Dette er et område som i dag virker lite innbydende. Delområdet har et godt potensiale til å gi fine naturopplevelser og å bli mye brukt. En åpen og mye brukt skog motvirker at bostedsløse slår seg ned.

Tidsprioritering

Ingen tidsprioritering

Delområde 2 – Myra

Beskrivelse av delområdet

Delområdet består av en intakt myr i nord og en grøftet myr- og sumpområde lengre sør. Lengst sør går et lite fuktig søkk i terrenget. Den grøftede myra har grodd til med tett skog. Grøftene på myra samles til en større grøft som følger søkket sør i delområdet. På begge sidene av søkket er det plantet tett granskog. Helt nord i delområdet går det en trase med skiløype om vinteren, og en mye brukt tursti om sommeren.

Tett plantet skog langs grøftet bekk sør i delområdet.

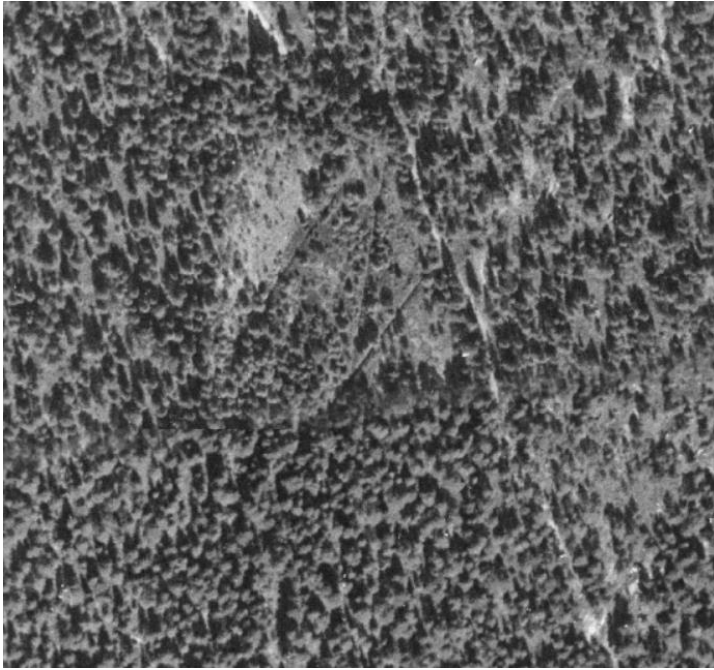
Grensen til den åpne myra sett fra sør mot nord-øst.

Den åpne myra som ikke er grøftet

Der de to største grøftene fra myra møtes i en større grøft som følger søkket i sør.

Flybilde av den grøftede myra anno 1937. Myra var langt mer åpen enn i dag. Men allerede da var myra i ferd med å gro igjen med trær.

Flybilde av den grøftede myra anno 2013. Nå er det bare en liten del av myra som fremdeles er åpen.

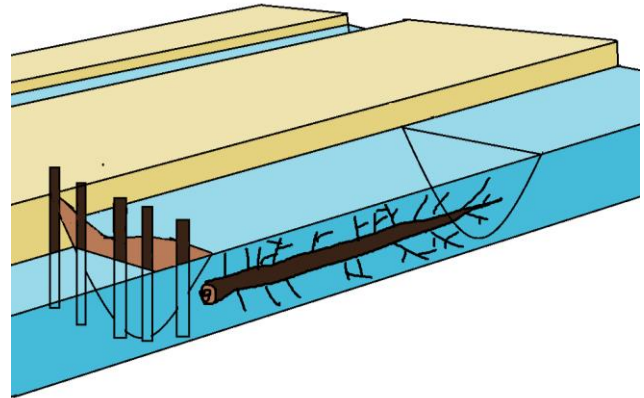
Mål for delområdet

Målet er å gjenåpne en del av myra, skape sikt inn mot myra fra stien og skiløypa i nord, og å få en mer åpen, flersjiktet og variert skog rundt søkket i sør.

Hvordan skal området skjøttes:

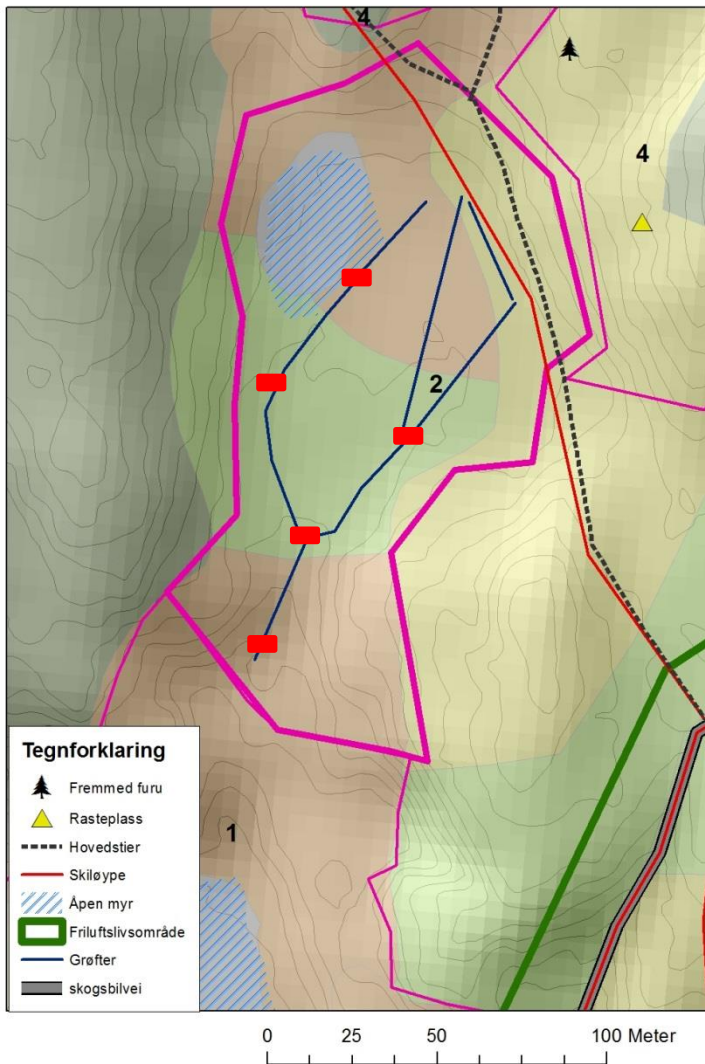
Restaurering: Tynne skogen i sør. Tømmeret bør fjernes fra stedet. Tette grøftene på myra. Grøftene kan tettes på flere måter, enten ved bruk av metall- eller plastplater (som på Åbortjern) eller mer provisorisk med naturlige materialer som jord, stein, treplanker eller tømmerstokker. De sistnevnte har

den fordel at de glir mer i ett med landskapet og at tremateriale kan råtne bort etter hvert. Trærne på myra bør få dø på rot når vannstanden stiger. Det tar ca. 10 år før granen råtne og faller overende, og enda litt lengre tid for furua. Man må fjerne døde trær som kan utgjøre en overhengende fare for de som beveger seg på skitraseen i nord.

Eksempel på hvordan man kan heve vannspeilet i en grøftet myr (tverrsnitt). Man kan fylle grøfta med felte trær, (symbolisert med en stokk i grøfta) og man kan lage dammer. Legg merke til den svake v-profilen i platen som sperrer vannet. Profilen sørger for at vannet renner vi plata i perioder med høy vannføring. På den måten vil vannet i mindre grad grave på sidene av plana.

Bilde fra myrrestaurering ved Åbortjern i Asker. Disse grøftene er større enn de som er aktuelle å demme opp i verneområdet, men en ser godt prinsippet med å demme opp grøftene for å øke vannspeilet. Her er det flere vannsperringer etter hverandre i grøfta for å følge hellingen i terrenget. Grøftene vil gro igjen etterhvert.

Oversikt over hvor det kan være aktuelt å demme opp grøftene. Det er særlig viktig å demme grøftene der flere grøfter møtes.

Ansvar, oppfølging og overvåking

Oslo kommune har ansvaret, men restaureringen bør gjøres i samarbeid med fylkesmannen.

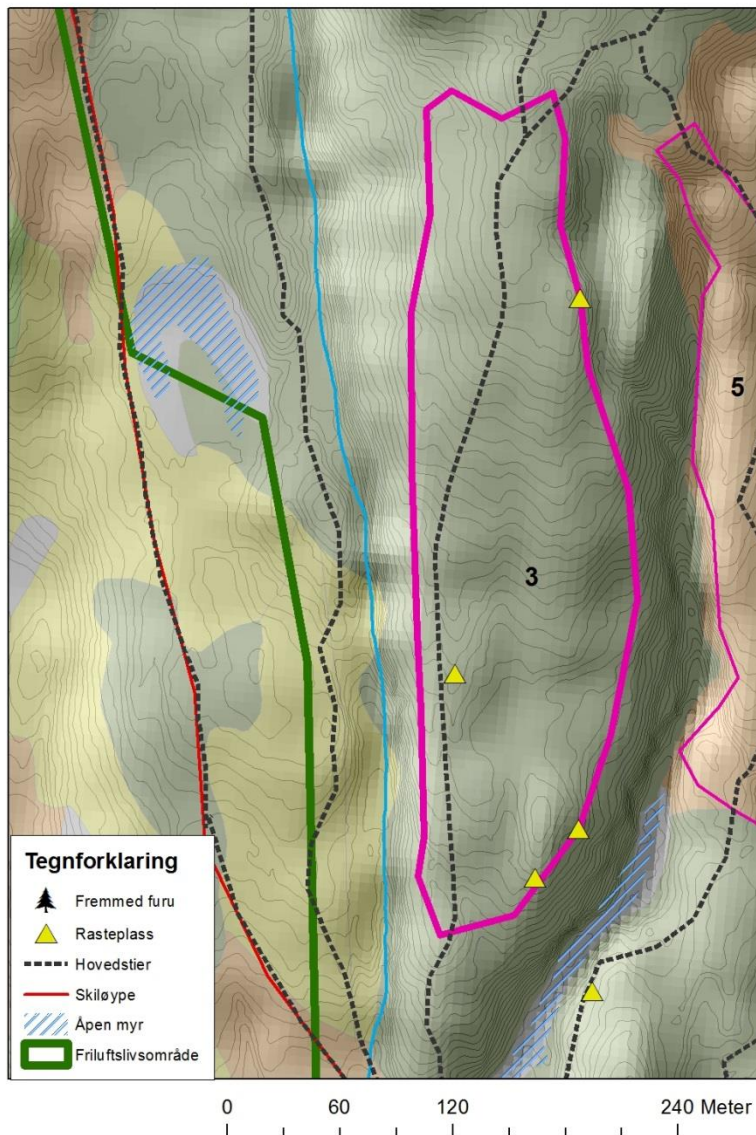
Prioritering av tiltak

Middels prioritert. Her har man mulighet til å gjenskape en myr og skape et spennende landskapsrom. Også perioden med døde trær på myra vil gi et ekstra trolsk preg.

Tidsprioritering

Ingen tidsprioritering

Delområde 3 – Furuskogen

Beskrivelse av delområdet

Delområdet er en ås dekket av åpen skog der furuen dominerer blant de største trærne. Et kraftig oppslag av gran, særlig langs kantene, vil gjøre at skogen gror til på sikt. I dag framstår den åpne furuskogen som et vakkert og spennende skogelement. Skogen skiller seg ut fra granskogen man finner rundt delområdet. En av de mest brukte stiene går gjennom delområdet.

Bilde fra endekanten av delområdet. Gran er i ferd med å ta over skogen og gjøre den tett.

Bilder fra sentrum av delområdet. Enkelte unge grantrær vokser opp blant de store furutrærne.

Mål for delområdet

Målet er å ha en åpen furuskog med et lite innslag av gran (som på bildene fra midten av delområdet). Grana skal være av varierende dimensjoner. Det skal være en gradvis overgang fra furubestandet på åsen og ned til den gamle granskogen rundt åsen.

Hvordan skal området skjøttes:

Skjøtsel: fjerne tett granoppslag og enkelttrær av gran (også større grantrær) i furubestandet, særlig i kantene, for å holde skogen åpen og for å favorisere furu. Enkelte små grupper av grantrær (ca. 3-6 trær) kan få stå for å gi variasjon i skogbildet. Enkelte smågran kan få stå for å gi noe sjiktning i skogen. For å få en gradvis overgang fra granskogen rundt delområdet, bør det være noe høyere innslag av gran i kantsonene. Man må passe på at kantsonene ikke spiser seg inn mot furubestandet over tid. Skjøtsel ca. hvert 10. år.

Ansvar, oppfølging og overvåking

Oslo kommune

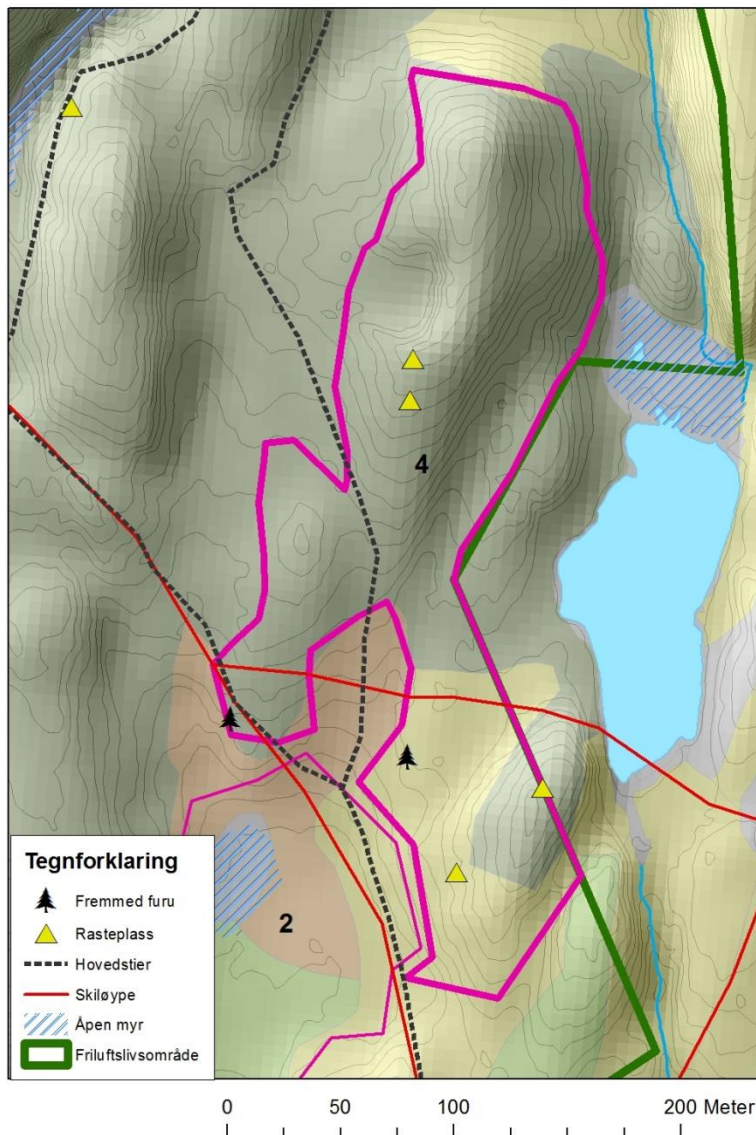
Prioritering av tiltak

Høyt prioritert. Delområdet har store opplevelsesverdier slikt det fremstår i dag.

Tidsprioritering

Bør gjøres innen ca. 5 år. Mye av granoppslaget vil vokse seg tett på noen år, og det er ønskelig å minimere hogstavfallet i området.

Delområde 4 – Furuskog vest for Nedre Blanksjø

Beskrivelse av delområdet

Halvåpen furuskog med enkelte eldre grantrær og et godt oppslag av smågran. Det er noen fine rasteplasser i området og man kan finne flere av de gamle dagbruddene. Dette er et område som har fine naturopplevelsverdier i dag, men som vil bli grandominert og tett om en tid.

Åpen fin blandingsskog, men med tett oppslag av gran (i bakgrunnen).

Mål for delområdet

Å beholde en åpen til halvåpen, sjiktet barblandingsskog .

Hvordan skal området skjøttes:

Skjøtsel: Fjerne en del av smågrana og enkelte større grantrær. Skjøtsel ca. hvert 15. år. Fordi området i dag framstår som fint og er en del brukt av folk som beveger seg utenfor hovedstiene, er det et alternativ å skjøtte området ved å foreta flere mindre skjøtselstiltak. For eksempel ved å fjerne noen trær og smågran ca. hvert 4. år.

Ansvar, oppfølging og overvåking

Oslo kommune

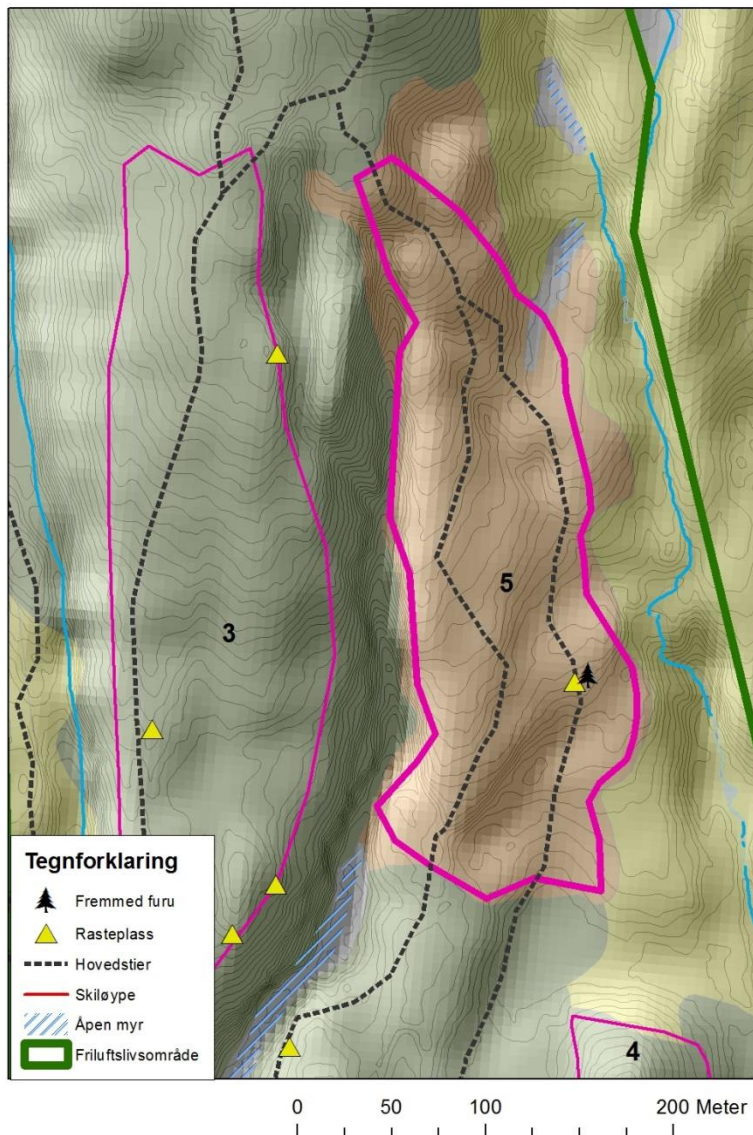
Prioritering av tiltak

Middels til høyt prioritert. Dette er et område med fine opplevelsesverdier og er en del brukt til friluftsliv.

Tidsprioritering

Det anbefales å ta en lett rydding så fort som mulig mens grana fremdeles er liten. Det for å minske mengden av hogstavfall.

Delområde 5 – Tett blandingskog.

Beskrivelse av delområdet

Delområdet er dominert av tett blandingskog. Gamle, fine furutrær dominerer blant de høyeste og eldste trærne. Tett oppslag av gran og bjørk danner resten av skogen. Grana er ung, står tett og virker dominerende i bestandet. En mye brukt sti går gjennom området. Skogen i delområdet vil vokse seg enda tettere enn det den er i dag.

Bilder fra stien gjennom delområdet. Grana er ung og vokser tett. Det er et relativt høyt innslag av bjørk enkelte steder i delområdet.

Mål for delområdet

Det er ønskelig å få en noe mer åpen skog.

Hvordan skal området skjøttes:

Her er det stor usikkerhet om hvordan området bør skjøttes. Et forslag er å felle enkelte trær innimellom for å åpne opp skogen. Særlig i bjørkebestandene og der det er stor, gammel furu, bør man fjerne en del av grantrærne.

Ansvar, oppfølging og overvåking

Oslo kommune

Prioritering av tiltak

Middels prioritert.

Tidsprioritering

Ingen tidsprioritering.

Samlet tabell

Navn på delområde	Prioritering	Tidsprioritering	Skjøtselsfrekvens	Arbeidsmengde
1 – Godbekken sør	Middels til høyt	Ingen		Middels
2 - Myra	Middels	Ingen		Middels
3 - Furuskogen	Høyt	Snarest	Hvert 5. år	Middels
4 – Furuskog vest for Nedre Blanksjø	Middels til høyt	Snarest	Hvert 15. år	Middels
5 – tett blandingsskog	Høyt	Ingen		Stor